

BOGANMELDELSER

ADOLPH JENSEN: *Samfundskundskab*. I—II. (106 + 93 S.).
2den Udgave. Gyldendalske Boghandel. Nordisk Forlag. 1916.

Det er fire Aar siden, at denne Bog udkom i første Udgave. De mellemliggende Aar har bragt os en ny Grundlov og mange andre Forandringer, som maatte gøre det i høj Grad ønskeligt at faa en ny Udgave. Denne foreligger nu i to Hæfter, hvoraf det ene behandler Samfundsstyrelsen og Befolkningen, det andet Erhvervslivet og de sociale Forhold.

Naar en saa kyndig og erfaren Statistiker udgiver en Vejledning af denne Art, vil de fleste vente at finde et stort statistisk Materiale med mange tabellariske Oversigter. Dette er dog ikke Tilfældet. Forfatteren har med ualmindelig Resignation afholdt sig fra vidtløftige Talangivelser. Hvor stærkt dette er gennemført, vil ses ved f. Eks. at sammenligne Bogen med Bredo Morgenstjernes vel skrevne Bog „Norsk Socialstatistik“ (1912), der ligesom Jensens Bog er beregnet paa Undervisning, om end for en noget anden Kreds. Et Forsøg, som det Departementschef Ad. Jensen her har gjort, kan kun lykkes, naar Forfatteren forener en klar pædagogisk Sans med et fuldstændigt Herredømme over Stoffet, idet han ud af den store Stoffmængde netop griber det, som der er Brug for, og gengiver det paa en saadan Maade, at Læseren faar fat i det

BOGANMELDELSER

ADOLPH JENSEN: *Samfundskundskab*. I—II. (106 + 93 S.).
2den Udgave. Gyldendalske Boghandel. Nordisk Forlag. 1916.

Det er fire Aar siden, at denne Bog udkom i første Udgave. De mellemliggende Aar har bragt os en ny Grundlov og mange andre Forandringer, som maatte gøre det i høj Grad ønskeligt at faa en ny Udgave. Denne foreligger nu i to Hæfter, hvoraf det ene behandler Samfundsstyrelsen og Befolkningen, det andet Erhvervslivet og de sociale Forhold.

Naar en saa kyndig og erfaren Statistiker udgiver en Vejledning af denne Art, vil de fleste vente at finde et stort statistisk Materiale med mange tabellariske Oversigter. Dette er dog ikke Tilfældet. Forfatteren har med ualmindeelig Resignation afholdt sig fra vidtløftige Talangivelser. Hvor stærkt dette er gennemført, vil ses ved f. Eks. at sammenligne Bogen med Bredo Morgenstjernes vel skrevne Bog „Norsk Socialstatistik“ (1912), der ligesom Jensens Bog er beregnet paa Undervisning, om end for en noget anden Kreds. Et Forsøg, som det Departementschef Ad. Jensen her har gjort, kan kun lykkes, naar Forfatteren forener en klar pædagogisk Sans med et fuldstændigt Herredømme over Stoffet, idet han ud af den store Stoffmængde netop griber det, som der er Brug for, og gengiver det paa en saadan Maade, at Læseren faar fat i det

væsentlige, og naar til det Resultat, som et Studium af Tallene vilde have ført til. Et karakteristisk Eksempel er Udviklingen pag. 88—90 angaaende Befolkningens Vækst, om Fordelingen mellem By og Land og om Stationsbyernes Betydning. Man kan ikke undlade at beundre den Sikkerhed, hvormed dette er gjort. Den eneste Indvending man kan gøre derimod er, at det bliver saa let for Eleven; man kunde maaske ønske, at der blev givet denne lidt mere Anledning til selvstændigt Arbejde.

Ad. Jensen begynder med en Redegørelse for Forfatningsforholdene; den vil læses med stort Udbytte af alle, som trænger til at blive orienteret i den Grundlov, vi en Gang i Tiden skal leve under. Efter et Grundrids af Forholdene i de „fjernere Statsdele“ følger et Overblik over Kommuneforfatningen, hvorefter de vigtigste Forvaltningsgrene gennemgaas. Forfatteren faar derved Lejlighed til at komme ind paa et Emne som Sociallovgivningen, saaledes Ulykkesforsikringen efter den nye Lov, Arbejdsløshedsforsikringen o. s. v., medens Arbejdskonflikterne, den faste Voldgiftsret o. s. v. henvises til det andet Hæfte. Maaske kunde man her ønske et Henblik paa udenlandsk Lovgivning, idet den danske Social-Forsikring og -Forsørgelse jo maa siges at indtage en ejendommelig Stilling i Sammenligning med adskillige andre Lande. Forfatteren har under sin Omtale af Forfatningsforholdene skærpet Læserens Appetit i saa Henseende ved talrige Henvisninger til Ordningen i andre Stater.

Redegørelsen for Samfundsstyrelsen slutter med et Afsnit om Statens og Kommunernes Finansvæsen, og derefter gennemgaas Befolkningsforholdene. Her vil man finde et enkelt Brud paa den iøvrigt fortrinlig gennemførte Systematik, idet Forfatteren under Omtalen af Dødeligheden kommer ind paa Livsforsikringsvæsenet; dette hævner sig, forsaavidt Udviklingen om Middellevetidens Betydning for Livsforsikringsselskabernes Beregninger ikke holder Stik. Det vilde vistnok have været rettere at behandle Middel-

levetiden som et — mere eller mindre klart — Billede af Befolkningens fysiske og økonomiske Kraft.

Bogens andet Hæfte omhandler væsentlig den økonomiske Statistik. Fra et pædagogisk Synspunkt er det vistnok rigtigt, at Forfatteren her strengt holder de gamle Maal ude og tvinger Læseren til at tænke sig alt omsat til Hektarer, Kilometer o. s. v., hvilket altid er anstrengende for den, der har været oplært i Regning med Rigsort, Fjerdingkar og andre Antikviteter. Med Omhu gøres der Rede for Beregningen af Høstudbyttet, selv om det næppe helt vil lykkes Forfatteren at overbevise Læseren om, at det er unyttigt at beregne Høstafgrødens Pengeværdi, men nyttigt at opgøre Ind- og Udførselen i Penge.

Efter en Redegørelse for Nationalformue, Nationalindtægt, Arbejderklassens Kaar og Arbejdskonflikterne, og en kort Omtale af Socialismen og Henry George Bevægelsen, slutter Forfatteren med en Litteraturliste, der vil være velkommen for alle, der ønsker videre Underretning om Danmarks sociale og økonomiske Forhold.

H. W.

ARNOLD RÆSTAD. *Truster og Karteller. En Bog om Privatmonopoler.* J. W. Cappelens Forlag, Kristiania. 1916. 216 Sider.

Det er altid meget tidsbesparende, naar der paa det økonomiske Livs forskellige Omraader findes anskuelige og paalidelige Haandbøger, der hurtigt orienterer Læseren paa de specielle Felter. Det foreliggende Værk er en saadan Haandbog paa det med Bogens Titel angivne Omraade: Truster og Karteller, og som den første norske eller danske paa sit Omraade, maa den hilses med Glæde, og vil paa Grund af sin Klarhed og Overskuelighed være af praktisk Nytte ved Studiet af disse Forhold, omend Fremstillingen paa sine Omraader ikke er helt tilfredsstillende.